การพัฒนาต้นแบบฟาร์มเลี้ยงแบบปล่อยอิสระ โรงฆ่าสัตว์ปีก และแผงจำหน่ายไก่สดเพื่อความปลอดภัยทางอาหารและการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในการเลี้ยงไก่พื้นเมืองประดู่หางดำอย่างยั่งยืนของเครือข่ายเกษตรกรในอำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน

สุวิทย์ โชตินันท์,[1] สุรเชษฐ์ ปินทิพย์[2], กมล ชัยอามิตร[3], และณัฐพงษ์ ฟูแสง[4]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์หลักเพื่อพัฒนาระบบการผลิตไก่ประดู่หางดำตลอดห่วงโซ่การผลิตและเพื่อพัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตของการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของกลุ่มเกษตรกรใน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน ดำเนินการตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2557-เมษายน 2558 โดยใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมและ CIPP model เป็นเครื่องมือในการศึกษา ใช้ร่างข้อกำหนดการปฏิบัติทางการเกษตรกรที่ดีของฟาร์มไก่เลี้ยงปล่อยอิสระเพื่อพัฒนาฟาร์มเลี้ยงไก่แบบปล่อยอิสระ ข้อกำหนดขั้นต่ำที่ได้พัฒนาจากกฎกระทรวงของโรงฆ่าสัตว์ขอประเทศไทยได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาโรงฆ่าสัตว์ปีกขนาดเล็กและข้อกำหนดขั้นต่ำที่ประยุกต์จากโครงการเขียงสะอาดได้ถูกนำมาใช้ในการพัฒนาแผงจำหน่ายเนื้อไก่สด ทำการประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้บริโภคมีการรับรู้ในด้านอาหารปลอดภัยและพันธุ์ไก่ประดู่หางดำ ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรสามารถพัฒนาฟาร์มตามข้อกำหนดได้ในหลายข้อ แต่บางข้อที่มีความสำคัญเกษตรกรไม่สามารถปฏิบัติได้ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับรูปแบบเดิมของการเลี้ยงไก่พื้นเมือง ในขณะเดียวกัน ได้สร้างโรงฆ่าสัตว์ปีกขนาดเล็กซึ่งได้รับการรับรองการอนุญาตการฆ่าสัตว์และได้พัฒนาแผงจำหน่ายไก่สดอนามัยซึ่งกำลังขอการรับรองมาตรฐาน ด้านการสร้างการรับรู้พบว่าเกษตรกรนิยมบริโภคไก่พื้นเมือง ช่วงที่มีความต้องการบริโภคสูงคือ ช่วงเกี่ยวข้าว เทศกาลสงกรานต์และปีใหม่

ได้พัฒนาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในการเลี้ยงไก่โดยเน้นหลัก 3 แนวทางคือ การใช้วัตถุดิบอาหารสัตว์ในท้องถิ่น โปรแกรมวัคซีน และการสร้างศูนย์กระจายพันธุ์ไก่ของชุมชน ผลการดำเนินงานตามแนวทางพบว่า กลุ่มเกษตรกรมีศักยภาพในการดำเนินงานที่ต่อเนื่องและได้มีการวางแผนการดำเนินงานในปีที่สามแล้ว

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบการผลิต, ความปลอดภัยทางอาหาร, การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต, ประดู่หางดำ

---

[1]คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ต.แม่เหียะ อ.เมือง จ.เชียงใหม่ 50100

[2]สำนักงานปศุสัตว์ อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรกรและสหกรณ์

[3]สำนักงานสาธารณสุข อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน กระทรวงสาธารณสุข

[4]สำนักงานปกครองส่วนท้องถิ่น อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน กระทรวงมหาดไทย

Development of prototype of good practices of the free range farm, poultry slaughterhouses and fresh meat shop to address food safety and to enhance production performance of indigenous chicken (Pradu-Hangdum) raising group in Thung Chang district, Nan province

Suwit Chotinun,[5]Surached Pintip[6], Kamol Chaiarmith[7], and Nattapong Fusang[8]

Abstract

The main objectives of this study were to improve indigenous chicken meat production (Pradu-Hangdum breed) along the production chain and to develop guideline for production improvementof farmer group in Thung Chang district, Nan province. The study was performed during May 2014-April 2015. Participatory action research and CIPP model was used as a tool in this study. The draft of good agricultural practices of free range farm was used to develop free range farm. Minimum requirement of poultry slaughterhouses developed from the Royal Enactment of a poultry slaughterhouse of Thailand was used to develop standard small scale slaughterhouse, as well as the minimum criteria developed from the sanitary meat shop was used to develop the fresh meat shop. Public campaign was performed to encourage the perception of the consumers regarding food safety and Pradu-Hangdum chicken breed. The results revealed that the farmers could improve their farms following the most of the criteria, however, farmers could not implement some important criteria because it did not conform to the traditional indigenous chicken raising system. At the same time, small scale poultry slaughterhouse was constructed and could address the slaughterhouse license, and the hygienic fresh chicken meat shop was also constructed and the process for addressing license was in process. The results regarding public campaign showed that the consumers in Thung Chang district preferred to consume the indigenous chicken meat, high demand chicken meat consumption period included rice harvesting time, Songkran festival, and New year's Day.

[5] Faculty of Veterinary Medicine, Chiang Mai University, Thailand

[6] Thung Chang Livestock Office, Thung Chang district, Nan province, Thailand

[7] Thung Chang Public Health Office, Thung Chang district, Nan province, Thailand

[8] Thung Chang Local Administrative Office, Thung Chang district, Nan province, Thailand

The guideline for improvement of chicken raising performance was done using 3 main approaches, including the use of local feed stuffs to produce chicken feed, vaccination program, and the establishment of community chicken breeding center. The implementation of these approaches showed that the farmer group had the capability to continuously operate, and the work for the next year was planned.

Key words: production system development, food safety, production improvement, Pradu-Hangdum